

Bibliografie

1. HUBERT, R. *Traite de pedagogie generale*. Paris: Presses Universitaires de France, 1965. 857 p.
2. CRISTEA, S. *Fundamentele științelor*. Chișinău- București: Grupul Editorial Litera - Litera Internațional, 2003. 240 p. ISBN 973-7916-52-2.
3. VOICULESCU, E. *Pedagogie preșcolară*. București: Editura Aramis, 2001. 142 p. ISBN 973-8473-55-7.

CZU: 373.2.025

ACTIVITATEA EXPERENȚIALĂ DE CERCETARE LA BAZA FORMĂRII ABILITĂȚILOR DE CERCETARE LA COPII DE VÂRSTĂ PREȘCOLARĂ

Stoica (Boltașu) Georgiana
UPSC „Ion Creangă”
(România)

ORCID: 0000-0002-9791-353X

Adnotare

În acest articol sunt descrise aspecte ale activității de cercetare la copii de 5-6 ani în contextul educației pentru mediu. Inițial a fost identificat instrumentarul de diagnostic și criteriile de evaluare a abilităților de cercetare la preșcolari (capacitatea de a vedea problema, de a pune întrebări, de a prezenta ipoteze, definirea conceptelor, clasificarea obiectelor/fenomenelor, observarea și compararea, efectuarea experimentelor, concluzionare și argumentare). A fost elaborat un algoritm metodologic al activităților experiențiale. Ca rezultat al aplicării s-a constatat îmbunătățire performanțelor copiilor lotului experimental, fapt vizat rezultatele cantitative și calitative la reprezentanții grupului experimental.

Cuvinte-cheie: copii, abilități, cercetare, activitate experiențială.

Annotation

This article describes aspects of research activities for 5-6 year olds in the context of environmental education. Initially, the diagnostic tools and assessment criteria for research skills in preschoolers were identified (the ability to identify a problem, ask questions, present hypotheses, define concepts, classify objects/phenomena, observe and compare, perform experiments, conclude and reasoning). A methodological algorithm for experiential activities was developed. As a result of its implementation, improvements in the performance of the children in the experimental group were observed, both in terms of quantitative and qualitative outcomes.

Keywords: children, skills, research, experiential activity.

Societatea contemporană are nevoie tot mai mult de personalități active, capabile de o activitate cognitivă de autorealizare, prin manifestarea unor competențe de cercetare și creativitate în soluționarea unor probleme de viață importante, precum și ecologice. Iar bazele unei asemenea personalități este necesar să fie puse de la cele mai timpurii etape ale dezvoltării ontogenetice umane, fapt vizat de mai mulți cercetători [8].

Această problemă este una dintre cele mai mari provocări la care trebuie să participăm cu toții pentru a avea grijă de natură și de mediul în care trăim. Conform directivelor Uniunii Europene *educația pentru mediu* trebuie să înceapă odată cu perioada copilăriei timpurii. P. Samuelsson arată aspectele pozitive ce reies în urma predării educației pentru mediu la vârsta preșcolară, bagajul informațional, atitudinile și comportamentele ecologice [5, pp. 103-118].

E. Molinario [4, pp. 1137-1163] a demonstrat că experiența și expunerea la natură în perioada copilăriei timpurii este strâns legată de dezvoltarea adultului în raport cu natura, influențându-i și alegerile ecologice în viitor. De asemenea, D. Sobel [6] estimează, că educația pentru mediu la vârsta preșcolară dezvoltă capacitatea de a avea grijă față de natură, inducând și un sentiment de mirare în explorarea mediului prin implicare la grădiniță. Iar pentru soluționarea cu succes a acestor probleme este binevenită activitatea de cercetare a copiilor.

Pornind de la cele relatate s-a conturat scopul studiului nostru: elucidarea formării abilităților de cercetare la copii de 5-6 ani din perspectiva activității exponențiale. În studiu au fost implicați 78 copii din instituțiile educației timpurii din România: 38 au constituit grupa martor (GM) și 40 grupa experimentală (GE).

Este cunoscut că procesul de determinare a nivelului de dezvoltare a abilităților de cercetare la copii presupune stabilirea și justificarea unui complex de parametri, criterii și indicatori, a căror corelare atestă conținutul particularităților de nivel. În acest context ținem să elucidăm inițial următoarele aspecte care ne-au servit în calitate de caracteristici ale abilităților de cercetare: *parametru*, vizează proprietățile studiate, particularitățile obiectului de studiu, structura și gradul de manifestare și în structura comportamentului de cercetare se evidențiază aspecte - operaționale, motivaționale, de control și evaluare [9, 10]; *criteriu*, atestă un semn distinctiv pe baza căruia se efectuează o evaluare a oricărui fenomen pedagogic [7]; în baza analizei studiilor ce țin de componentele abilităților de cercetare [3, 9] estimăm că „abilitățile de cercetare” la copii de vârstă preșcolară sunt evaluate în raport cu următoarele criterii: capacitatea de a vedea o problemă, de a pune întrebări, de a prezenta ipoteze, definirea conceptelor, clasificarea, observarea și compararea, efectuarea experimentelor, desemnarea rezultatului, concluzionarea; *indice*, subestimează o caracteristică calitativă a unei particularități/fenomen și au la bază anumite criterii (vizate mai sus).

Pentru atingerea obiectivelor trasate și în urma analizei literaturii de specialitate am identificat instrumentarul de diagnostic, care a inclus mai multe metode, unele din ele fiind modificate și adaptate de noi (Figura 1).

La etapa de constatare a studiului în urma analiza rezultatelor exteriorizate de copii în baza aplicării instrumentarului de diagnostic și raportarea lor la criteriile ce atestă abilitățile de cercetare a lor (de a vedea problema de sine stătător, de adresa întrebări, a înainta ipoteze (inclusiv varietatea lor),definirea conceptelor, clasificarea obiectelor/fenomenelor, observare și comparare, efectuarea experimentelor; de a face concluzii și raportarea lor la ipoteză și scopul experimentului) am constatat (Figura 2) că copiii ambelor grupuri de cercetare se află la nivelul aceluiași limite.

Analiza calitativă a rezultatelor exteriorizate de copii a scos în evidență la reprezentanții ambelor grupuri implicate în cercetare că au dezvoltat așa abilități ca: să vadă problema, să efectueze experimente și independența în înaintarea ipotezelor, să efectueze observații și să compare fără suport. Rezultatele obținute se datoresc probabil faptului că ei au o experiență în acest sens în cadrul activităților de familiarizare cu natura. S-a observat că într-o măsură mai mică copii stăpânesc așa abilități precum „definirea conceptelor”. În timpul realizării experimentelor, copiii au folosit în mod activ această abilitate, dar la diagnosticarea propriu zisă a acestui indice le-a fost dificil unora dintre ei să clasifice imaginile în funcție de semnificația lor în grupuri și să le dea nume. La un nivel diminuat s-a estimat și capacitatea de a „face concluzii” în această etapă a experimentului, cadrul didactic a asigurat frecvent

suport copiilor – verbalizând concluziile. Analiza cantitativă a abilităților de cercetare ale copiilor a făcut posibilă identificarea corelației dintre performanțele exteriorizate de copiii grupului martor și experimental.

Studiu de caz "Inversia"	•metodă modificată T. Babaeva, O. Kireeva, adaptată de noi, care ne-a permis să determinăm la copii abilitățile - de a vedea o problemă, de a formula ipoteze, abilităților și deprinderi de a efectua experimente, de a face concluzii, de a identifica motivul cognitiv
Ghicitori	•metodă după A. Savenkov, modificată și adaptată de noi, care ne-a permis să determinăm abilitățile copiilor de a defini concepte
"Ursulețul brun"	•metodă după M.Kuznetsova, E. Kochurova, modificată și adaptată de noi, care ne-a permis determinarea la copii a capacităților de clasificare, capacitatea de a identifica semnele/criteriile de asemănari și diferență între obiecte, argumentarea racordării obiectelor la o anumită categorie
"Clasifică în grupuri"	•metodă după P. Juravleva, modificată și adaptată de noi, care ne-a permis de a determina capacitățile copiilor de a clasifica obiecte/fenomene ale naturii
"Identifică diferențele"	•metodă după autor necunoscut, modificată de noi care ne-a permis determinarea capacităților copiilor de a observa, de a compara obiectele/fenomenele între ele
"Arborele dorințelor"	•metodă în versiunea lui V. Yurkevich care ne-a permis să determinăm abilitățile copiilor de a pune întrebări
"Stranietăți"	•metodă după R. Nemov, care ne-a permis să determinăm capacităților copiilor de a vedea problema, de a formula ipoteze

Figura 1. Instrumentarul de diagnostic aplicat

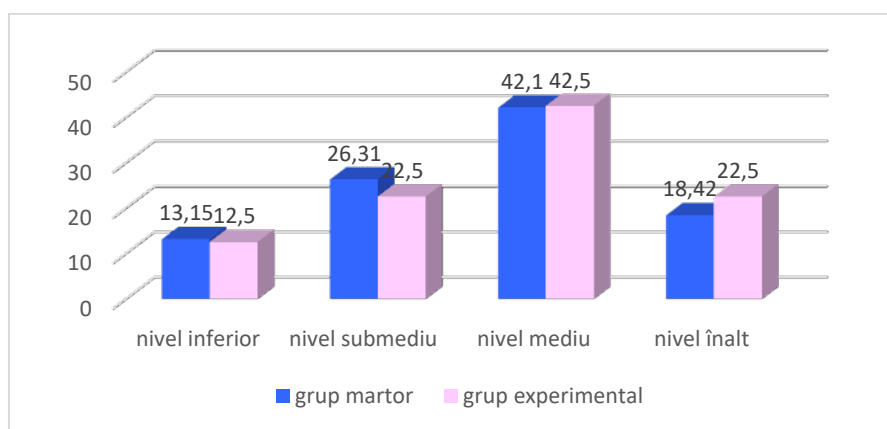

Figura 2. Nivelul abilității de cercetare la copii, etapa de constatare, %

După cum putem observa din figura 2 *nivel înalt* s-a înregistrat la 22,5% din copiii GE și 18,42% - GM, ei dețin întreaga complexitate a aptitudinilor de cercetare, le aplică în mod conștient și independent, corelând aptitudinile cu sarcinile activităților; pot explica și justifica acțiunile; corelează contradicțiile cu problema, formulează corect întrebările fără careva ajutor; oferă o descriere completă a obiectelor/fenomenele, distribuie obiectele în grupuri în funcție de anumite criterii, formând în același timp nu unul, ci mai multe grupuri; atunci când rezolvă o problemă de cercetare, folosesc raționamente, experimentează, compară, etc.; argumentează cauzele fenomenelor/modificările acestora; fac concluzii fără careva suport.

Nivel mediu s-a estimat la 41,1% din reprezentanții GM și 42,% -GE, ei posedă mai multe abilități de cercetare, însă cu un suport ușor din partea cadrului didactic (pot explica, evidenția problema în urma unei discuții); pot corela contradicția cu problema, pot pune întrebările corect, face mai multe presupuneri; exprimă o ipoteză parțial corectă; ipotezele le înaintează numai cu sprijinul educatorului; oferă o descriere a subiectelor, fără a da exemple, dar la solicitări le educatorului dau răspunsuri mai ample; se îndoiesc atunci când selectează obiecte în grupuri, comit erori; făcând comparații nu identifică toate diferențele; soluționează probleme prin metoda probelor și erorilor, acordând atenție mai mult detaliilor nesemnificative; pot formula concluzii în mod independent sau cu suportul educatorului.

Nivel sub mediu am determinat la 26,31% din copiii GM și 22,5% - GE, ei dețin o parte mai mică din abilitățile de cercetare, le demonstrează mai mult cu suportul educatorului; mai des nu pot explica și justifica acțiunile lor; nu poate singuri rezolva o problemă, dar ușor acceptă produsul prezentat de cadrul didactic; pun întrebări abstracte care nu au legătură cu obiectivele ce trebuie soluționate; prezintă ipoteze incorecte; întâmpină dificultăți în verbalizarea și argumentarea, etc.

Nivel inferior au exteriorizat 13,15% din copiii GM și 12,5% - GE, ei practic nu dețin abilități de cercetare, folosește aceste abilități doar cu suportul cadrului didactic; nu pot corela contradicția cu problema chiar și cu ajutor; nu pot explica și justifica acțiunile lor, nu pun întrebări; nu exprimă nici o ipoteză; incapabili să generalizeze rezultatele și să tragă concluzii, etc.

Prin urmare, la etapa de constatare s-a determinat la ambele grupe implicate în studiu (GM; GE) predominarea nivelului mediu, date care pe de o parte, atestă faptul că, copiii stăpânesc activ activitățile de cercetare, dar experiența lor în acest domeniu mai prezintă lacune și necesită din partea instituțiilor educației timpurii o acordare a întregului potențialul educațional în scopul dezvoltării abilităților de cercetare.

La următoarea etapă în urma analizei surselor bibliografice de specialitate [1, 2, 9] am elaborat un algoritm metodologic din perspectiva aplicării experimentelor în scopul formării abilităților de cercetare la copii (Figura 3).

Natura nertă	Plante	Animale	Ecologie
<ul style="list-style-type: none"> •Unde e aerul. Săculețul cu aer. Umflăm un balon. Semințele dansatoare. Are apa culoare? Șervețelul uscat, șervețelul ume Puterea solului. Curcubeul. Focul prieten sau dușman? Să facem un nou raș. Fulgi de nea. Vulcanul. 	<ul style="list-style-type: none"> •Cum crește tulpina?Și plantele au nevoie de apă. Și plantele au nevoie de aer. Flori de caise la Anul Nou. 	<ul style="list-style-type: none"> •Drumul furnicilor. Cum respiră puișorii din ou. Călătorii însetați. Peripețiile broscuței toaste. 	<ul style="list-style-type: none"> •Pana plutitoare. Punguța din plastic. Ploaia acidă.

Figura 3. Algoritm ”Activități experiențiale”

În scopul formării abilităților de cercetare inițial am respectat etapele reflectate în Figura 4.

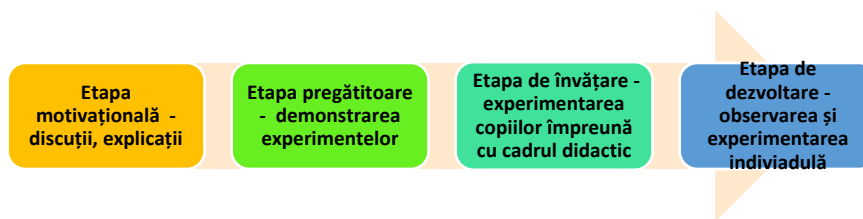

Figura 4. Etapele dezvoltării abilităților de cercetare la copii

De remarcat, în ambele grupe implicate în studiu am realizat același program educațional, însă în grupul experimental am pus accent pe extinderea utilizării activităților experiențiale în cadrul activităților. Pentru activitățile experiențiale am recurs la timpul alocat conform curricula pentru activitățile de cercetare cognitivă, timpul alocat în rutina zilnică în centrele de interes și timpul din cadrul plimbărilor destinat activității cognitive.

Pentru a identifica eficacitatea experimentului formativ am aplicat același instrumentar de diagnostic. Analiza cantitativă a datelor estimat o dinamică pozitivă, manifestată printr-o modificare a raportului la toate nivelurile de dezvoltare a abilităților de cercetare atinse de copiii, mai cu seamă la reprezentanții GE (nivelul înalt a sporit cu 12,5%) (Figura 5). Reprezentanții GE au demonstrat capacități de a rezolva probleme din perspectiva abilităților de cercetare mai avansate comparativ cu copiii GM. Și în GM s-a estimat o dinamică pozitivă, abilități precum: abilitatea de a vedea problema, a efectua experimente și a clasifica, dar mai puțin semnificative, deoarece în grupul martor nu s-a efectuat o activitate direcționată special privind formarea abilităților de cercetare.

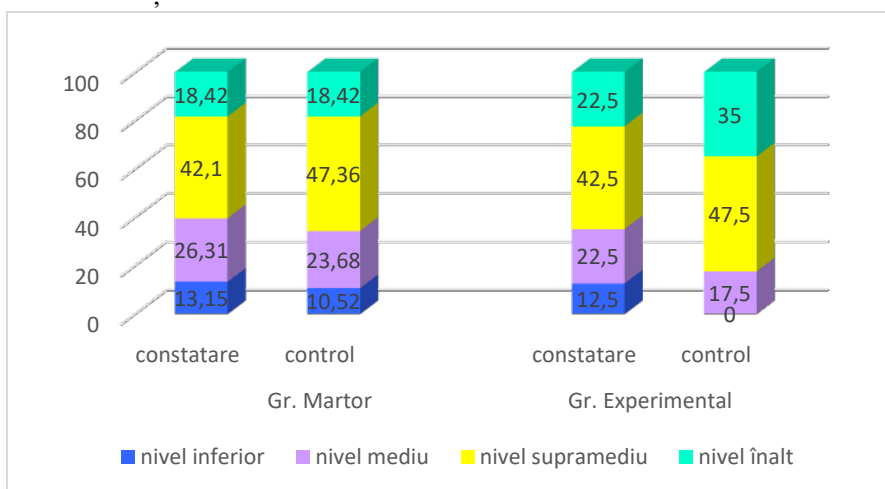

Figura 5. Rezultatele comparative ale abilităților de cercetare la copii, %

Prin urmare, experimentul formativ a facilitat dezvoltarea abilităților de cercetare la copiii de 5-6 ani, printre care se evidențiază abilitățile de a pune întrebări, de a formula ipoteze, de a defini concepte, de a observa și compara, de a face concluzii. Chiar dacă copiii GE au exteriorizat același nivel, ei și-au îmbunătățit performanțele – vizând limitele superioare a nivelului corespunzător.

Bibliografie

1. CHURCHILL, E.R. *365 de experimente științifice simple cu materiale obișnuite*. București: Editura Aquila'93, 2007, p.320. ISBN 978-873-714-180-4

2. GÎNJU, S. *Activități experiențiale: Științe cl.2-4*. Chișinău: UPS "Ion Creangă" (Garomonnd-Studio SRL), 2009. 57 p. ISBN 978-9975-4442-4-8.
3. GÎNJU, S., CARABET, N.; HAHEU, E. *Activități investigațional – practice de cunoaștere a naturii*. Chișinău: UPSC, 2012, p.120. ISBN 978-9975-4442-4-8
4. MOLINARIO, E. *From childhood nature experiences to adult pro-environmental behaviors: An explanatory model of sustainable food consumption*. *Environmental Education Research*, 26(8), 1137-1163 [citat 07.01.2023] online doi:10.1080/13504622.2020.1784851, 2020. ISSN 1350-4622.
5. SAMUELSSON, P. *Why we should begin early with ESD: The role of early childhood education*, *International Journal of Early Childhood*, 43(2), 103-118., [citat 07.01.2023] online doi:10.1007/s13158-011-0034-x, 2011. ISSN 0020-7187.
6. SOBEL, D., *Foreword*. In: Meier, D.R. and Sisk-Hilton, S. (Eds.), *Nature education with young children integrating inquiry and practice* (pp. Xiii-xvi; 2nd edn). New York: Routledge, 2020. ISBN 978-04290-288-8-5.
7. КОДЖАСПИРОВА, Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь. Москва-Ростов-на-Дону: МарТ, 2005. 448 с. ISBN 5-241-00477-4.
8. ПОДДЪЯКОВ, А.Н. Развитие исследовательской инициативности в детском возрасте. Дис. д-ра психол. наук. М.: Ф-т психологии МГУ, 2001.
9. ПОЛЯКОВА, М.Н. Развитие познавательно-исследовательского поведения у детей дошкольного возраста. В: Сборник материалов Ежегодной международной научно-практической конференции «Воспитание и обучение детей младшего возраста», 2015. [citat 20.04.2023]. Disponibil: file:///C:/Users/User/Downloads/razvitie-poznavatelno-issledovatelnskogo-povedeniya-u-detey-doshkolnogo -vo zrasta.pdf.
10. СЕМЕНОВА, Н.А. Формирование исследовательских умений младших школьников: Автореферат дисс. канд. пед. наук: 13.00.01. Томск, 2007. 22 p. Disponibil: <https://www.dissercat.com/content/formirovanie-issledovatelstikh-umenii-mladshikhshkolnikov/read>

CZU:373.67

ASPECTE ALE EDUCAȚIEI ARTISTICE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL CONTEMPORAN

Todirișcă Larisa
UPSC „Ion Creangă”
(România)

ORCID: 0009-0003-5648-6310

Adnotare

Educația artistică trece printr-o schimbare cauzată de pătrunderea tehnologiei în toate domeniile. Accesul la cultură este major, dar nu și îndrumat. Publicitatea, în toate formele sale, devine formator de gust estetic, de aceea se solicită o abordare mult mai atentă a educației artistice de la cea mai fragedă vârstă.

Cuvinte-cheie: artă, estetică, educație artistică, educație estetică, creativitate.

Annotation

Art education is undergoing a change caused by the penetration of technology in all fields. Access to culture is major, but not guided. Advertising, in all its forms, becomes a formator of aesthetic taste, therefore a much more careful approach to artistic education is required from the earliest age.

Keywords: art, aesthetics, art education, aesthetic education, creativity.